

VEREJNÝ OCHRANCA PRÁV: EURÓPSKY SÚD PRE ĽUDSKÉ PRÁVA ROZHODOL O DISKRIMINÁCIÍ RÓMSKEHO ŽIAKA VO VZDELÁVANÍ. SÚD ZOHL'ADNIL AJ STANOVISKO VEREJNÉHO OCHRANCU PRÁV

Bratislava 06. marca 2025

Historicky prvé rozhodnutie voči Slovenskej republike

Európsky súd pre ľudské práva (ESĽP) dňa 27.2.2025 vydal historicky prvý rozsudok, v ktorom rozhodol, že Slovenská republika diskriminovala rómskeho žiaka, ktorý bol zaradený do špeciálnej triedy pre deti s ľahkým mentálnym postihnutím.

Námietky sťažovateľa

V prípade Salay proti Slovenskej republike, sťažovateľ namietal, že jeho právo na vzdelanie bolo porušené a že čelil diskriminácii na základe svojho etnického pôvodu. Sťažovateľ bol počas prvého ročníka preložený do špeciálnej triedy určenej pre deti so zdravotným postihnutím, na základe diagnózy ľahkého mentálneho postihnutia. Sťažovateľ ďalej tvrdil, že testy, ktoré absolvoval pred zaradením do špeciálnej triedy boli kultúrne, sociálne a jazykovo zaujaté voči žiakom rómskeho pôvodu. Namietal tiež, že jeho rodičia neposkytli plne informovaný súhlas s jeho preradením do špeciálnej triedy, a že následne nebol pravidelne pretestovaný za účelom zistenia možnosti jeho spätného preradenia do bežnej triedy. Poukázal aj na nižšiu kvalitu vzdelávania v špeciálnych triedach a na horšie vybavenie týchto tried a učební.

Štát nezabránil nesprávnej diagnostike

ESĽP v tomto prípade konštatoval, že štát v situácii, v ktorej na prvý pohľad išlo o diskrimináciu, nepreukázal, že poskytol záruky potrebné na to, aby zabránil nesprávnej diagnostike a nesprávne zaradeniu rómskych žiakov. ESĽP rozhodol, že v prípade Salay proti Slovenskej republike došlo k porušeniu práv sťažovateľa podľa článku 14 Dohovoru (zákaz diskriminácie) v spojení s článkom 2 Protokolu č. 1 Dohovoru (právo na vzdelanie).

Stanovisko verejného ochrancu práv pre ESLP

ESLP sa vo svojom rozsudku opieral aj o zistenia verejného ochrancu práv, pričom vychádzal z písomného stanoviska tretej strany, ktoré mu verejný ochranca práv zaslal v marci 2024.

„Vítam historicky prvé rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva v prípade nesprávneho zaradovania rómskych žiakov do špeciálneho vzdelávania pre deti s ľahkým mentálnym postihnutím v Slovenskej republike. Na problematiku nadmerného zastúpenia rómskych detí v špeciálnom školstve a na nesprávnu diagnostiku rómskych žiakov Kancelária verejného ochrancu práv dlhodobo upozorňuje relevantné slovenské orgány. Relevantnosť týchto zistení potvrdil aj ESLP, ktorý v rozsudku zohľadnil aj zistenia verejného ochrancu práv,“ uviedol Róbert Dobrovodský, verejný ochranca práv.

Nezvratné dôsledky na celý život dieťaťa

„Nesprávne zaradovanie detí z marginalizovaných rómskych komunít do systému špeciálneho školstva považujem za mimoriadne závažné porušenie práva na vzdelanie, ktoré má nezvratné negatívne dôsledky na ich budúcnosť, ako aj negatívne dôsledky pre spoločnosť ako celok,“ pokračuje verejný ochranca práv.

Chudoba detí podmieňuje aj ich diskrimináciu v škole

ESLP v prípade Salay proti Slovenskej republike poznamenal, že v praxi, keď sú rómske deti zapísané do špeciálneho vzdelávacieho systému na Slovensku, zohráva úlohu množstvo vzájomne súvisiacich faktorov, vrátane ich sociálno-ekonomického znevýhodnenia. ESLP zároveň konštatoval, že v kontexte práva na vzdelanie členov skupín, ktoré boli v minulosti vystavené diskriminácii, najmä keď pretrvávajú jej štrukturálne dôsledky, musia byť prijaté pozitívne opatrenia, napríklad pomoc pri riešení ťažkostí so zvládnutím školského kurikula.

Upozornenie Slovenskej republiky z Výboru OSN pre práva dieťaťa

„Na efektívne riešenie problému segregácie vo vzdelávaní je teda potrebný komplexný prístup zahŕňajúci nielen školské opatrenia, ale aj širšiu podporu pre deti pochádzajúce z marginalizovaných rómskych komunít. Je dôležité, aby podporné opatrenia v rámci desegregácie vo vzdelávaní zohľadňovali nielen potreby v škole, ale aj širší kontext života týchto detí. V januári 2025 sa s týmto mojim odporúčaním stotožnil aj Výbor OSN pre práva dieťaťa, ktorý vo svojich záverečných odporúčaníach pre Slovenskú republiku vyzval na poskytnutie komplexnej podpory rómskym deťom, s cieľom maximalizovať ich vzdelávací potenciál v bežnom školskom systéme. Zdôraznil pritom aj potrebu riešenia ich sociálno-ekonomického statusu a životných podmienok,“ uviedol verejný ochranca práv.

Pozitívne kroky Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR

„Vítam, že Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR plánuje v rámci národného projektu opätovné testovanie detí vo veku 6 až 10 rokov, zaradených do špeciálnych škôl s diagnózou ľahkého mentálneho postihnutia. Vzhľadom na to, že výskyt diagnostikovaného postihnutia je päťnásobne vyšší medzi žiakmi z marginalizovaných rómskych komunití, je to dôležitý krok k pomyselnej rehabilitácii detí“ dodáva verejný ochranca práv.

Budem intervenovať častejšie na ochranu obyvateľov Slovenska

„V písomnom vyhotovení rozhodnutia ESLP som badal, že súd dal význam k vyjadreniu verejného ochranca práv v danom prípade. To potvrdzuje kredibilitu našej Kancelárie v očiach sudcov a sudkýň Európskeho súdu pre ľudské práva. Preto budem v budúcnosti pravidelne sledovať aktuálnu rozhodovaciu činnosť súdu, ktorá sa týka sťažností našich občanov. Tam, kde to bude vhodné a najmä tam, kde budeme mať poznatky z našej činnosti, budeme tieto poznatky zasielať Európskemu súdu pre ľudské práva“ uisťuje verejný ochranca práv.